

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 1

urn:nbn:de:bsz:31-103771

notatur, Philippo per Flaminium victo, Polybium 8000, caesorum, Valerium 40000. Claudium 32000. tradidisse. ubi eleganter subiicitur: Sed haec varietas scripturarum vique fallacia est. Fallaciae autem causa profecto adlatio est, dum victoris laudes accumulare, virtutemque patriae extollere, vel praesentibus, vel posteris student, alioquin si inquisitus non fuisset numerus, qualiscumque fuisset expressus. Quod si gloriosum est & duci & patriae, plurimos hostium peronisse, quanto magis laetum patriae & ducibus beatum potest videri, suorum vel nullos, vel paucissimos perdidisse. Ita lucidissimo patet, quia simili impudencia mentendi, qua occisorum hostium numero adicitur, sociorum quoque amissorum damna minuantur, vel etiam omnino reuertitur. Quae verba, iudicio sane non inepto, sunt Orosii 4, 26.

4, 16, 27. *VIRTUTI SVÆ*) Plutarchus de fortuna Alexandri duobus voluminibus ostendit, Alexandrum semper aduersa vsu fortuna, quam sola virtute ubique superarit, contra, quam multi, non bene, senserunt. Aelianus [immo Polyxenus 4, 3, 5.] stratagemate Alexandri superatum ait Darium. Alexander, inquit, cum Dario signa collaturus, praecipuum dedit Macedonibus: ubi in Persarum conspectum veneritis, procedentes in genua terram manibus conerite. Vbi vero tuba signum dederit, tum consurgentes strenue & fortiter impetum in hostes facite. Macedones ita fecerunt. Persae formam adorationis conspiciati, incitatum ad bellum impetum remiserunt, animisque facti sunt molliores. Darius gloriabatur & gaudebat se absque praelio victoriam obtinere. Macedones ad signum tubae exsistentes vehementi impetu in hostes feruntur, & rupta phalange in fugam conuertuntur. Raderus. In extremis verbis Polyxeni pro τὴν φάλαγγα ἠνέκωντα rupta phalange, legerim, τῆ φάλαγγι phalange ruptentis. Macedonibus enim haud dubie phalangem tribuit, ut eiusdem cap. num. 16.

4, 16, 28. *PRO VICTORE*) Docet Onofander cap. 23. strategici, Vtile esse in ipso consuetu Imperatorem fausta & laeta militibus inelamare, etsi ea falsa sunt. Excitantur enim ea ratione animi, & vires pugnantium bona spe geminantur. Fecit id hoc in consuetu Parmenio supra 4, 16, 5. Idem narrat Lilius 10, 41, 10. de Papirio consule, clamitante inter prima signa, ita ut vox etiam ad hostes accideret: captum Coninium; victorem collegam adesse: anniscentur vincere prius quam gloria alterius exercitus fieret. Inprimis memorabilis est locus eiusdem auctoris 2, 64, 5. Romani gradum pretulissent, ni salubri mendacio consul (T. Quintius) fugere hostes ab cornu altero, clamitans, concitasset aciem: impetu facto, dum se putant vincere, vicere. Adde eundem, 3, 61, 6.

4, 16, 31. *DYCES*) Arrian. 3, 3, II. Diodor. 17, 61.

4, 16, 32. *ET REGEM*) Aquerotundum illud Ciceronis vltima Philippica: dignus Imp. legione, digna legio Imperatore. Viridungus ad illa Taciti Agr. 33, 4. Neque me militum, neque vos ducis panituit. Libanius in Epist. ad Marcellin. 194. οὐδὲ τῶν Πάυλου ἔχων, καὶ κείνου ἱστίου &c. quod sic vertit Valestius in praefat. edit. Marcellini: Et tibi quod Roma est gratulor, & Romae quod te possides. &c.

5, 1, 1. *QVAE INTERIM*) Narrata Curtio a pr. lib. sexti; nunc maior ex parte temporis iniuria deperdita.

5, 1, 2. *HAUD PAVLO APTIVS*) Historicam enim narrationem perpetuo veluti filo ductam & colligatam oportet esse; praesertim ubi res exponantur & multae, & eiusmodi quae cognosci ac percipi non facile queant. Dionys. in iudicio de Thucyd. Hist. ubi toto cap. 9. & 10. hoc ipsum rationibus exemplisque pulcherrimis luculenter ostendit. Atque ita Ezechielis cap. 29. & 30. connectit D. Hieronym. Quia, inquit, de Aegypto & superior, & hac quae nunc dicitur prophetia contextitur, licet diuersis facta temporibus: tamen quia de vna provincia prophetantur, iuncta sibi sunt. Obseruauit idem Suetonius Ner. cap. XIX. Euseb. de vita Constantini 3, 23. Simocatta 1, 9.

Bucha-

Buchanan. lib. XII. in histor. Saracen. Elmacinus 2, 19. *Gesta autem sunt haec pleraque post hunc annum, & propter silum orationis hic solum à nobis tacta, ne dispergantur. Item 3, 5. Atque haec omnia, licet quadam eorum annum hunc transgredientia, hic commemoramus propter silum historiae. Adnumerabimus his Surium in Comment. Anni 356. in historia Georgii Davidis, & Leuclaium in suppl. Annal. Turc. ad An. Chr. 1584. Expositis haec continua serie Persici rebus, nunc subiicienda quadam veniunt: quae licet ad superiores annos pertineant, tamen hic referre malimus, ne belli memorabilis series interrupta periret. Quae res quod incommodum habeat, exponit Marcellin. 26, 12. his verbis: Quia igitur uno eodemque tempore virisque turbines exarsere mississimi, competentis loco singula digeremus, tunc partem in Oriente gestorum, deinde bella barbarica narraturi: quoniam pleraque & occidentali, & in Eoo orbe usdem mensibus sunt actitata: ne dum ex loco subinde saltuam redire festinamus in locum, omnia confundentes, squaliditate maxima verum ordinem implicemus. Imitatus, ut suspicor, Sifenam apud Nonium in verbo Saltuam: Nos ma etate in Asia & Graecia gesta licetis idcirco continuis mandauimus, ne vellicium ac saltuam scribendo lectorum animos impediremus. Et prudentissimus Tacit. 12, 40, 8. Haec, quamquam à duobus praetoribus plures per annos gesta, coniunxi, ne diuisa haud perinde ad memoriam sui valerent. Item 13, 9, 5. Quae in alios consules egrossa coniunxi. Sic & Velleius 1, 14, 1. agnoscit: quod facilius cuiusque rei in unum contracta specier, quam diuisa temporibus, oculis animisque inhareat. Itaque Euseb. in Histor. Ecclesiast. proaemio merito sperat, gratum fore, quod aliis arce adu, sparsim memorata, unum in corpus redegerit. Hinc intelligenda series dilata gestorum apud Marcellin. 29, 1. f. Vide & notam nostram ad ista Flor. 2, 19, 5. Quae est iuncta inter se sunt omnia atque confusa: tamen quo melius appareant, separatim proferentur. vbi Sifenae locum aliter accepti quam oportuit.*

5, 13. *MEDIA FERE NOCTE*) Ingens certe spatium intra paucas horas emensus, milliaria German. 18. cum triente: 600. quippe stadiis Arbela distant à Gaugamelis, vbi proelium est factum, uti supra docuimus. Raderus.

5, 15. *BELLO &c. REPARAT*) Acidal. malebat; belli vires &c. repetiturum, fretus simili Curtii loco, quem considerabimus, volente DEO, infra 5, 10, 4.

5, 18. *NON SPECIOSA DICTV*) Sic Lipsius Polit. 4, 13. vult Principem, alto quidem splendidoque ingenio: sed tamen (ex Agric. Taciti 8, 1.) eruditum vitia honesta miscere, quod mireris in Stoico, illi enim recte sentiebant, sola honesta esse vitia, quod nos Christiani certissimis diuinæ scripturae rationibus eruditi, vitiam tam firmiter crederemus, quam certum esse indubitatis argumentis nouimus. Egregie tamen in viam redit Lipsius in fine dicti lib. quarti. Illud iam honestum appello, quod unum ita est, non quae videntur, ut sunt fere omnia *ὅσα δὲ* (verbis Dionys. Longini) *ἵκεν πολὺ τὸ ἴσθην ἀποστρέφειν ἡμῶν.* Non igitur insipienter Cicero Philipp. 2, 15. incolumitati civium primum, & postea dignitati; quo tempore Pompeius praesenti dignitati potius, consulabat. Nec Athenienses, quibus imminente periculo belli, maior salus quam dignitatis cura fuit. Iustin. 5, 3, 4. vbi similia quadam notauit Amanitiff. Socer meus. Quibus addi possunt Liuius 22, 3, 3. vbi narrat puniam Flamini meritem atque superbiam, feroc consilium sequuti, licet ceteris omnibus in consilio salutaria magis, quam speciosa suadenibus. Apud eundem 23, 14, 2. M. Iunius dictator, ad vltimum prope desperate Reip. auxilium, quem honesta vtilibus cedunt, descendit. Sic enim lego. male, quisquis adtexuit vocem equo. Velleio quoque 2, 113, 3. laudatur Tiberius vitia speciosis praeferebat. Quod plerunque fecerunt qui alios vincere volebant, non quise. Quare meritissimo praconio Folieta in coniuratione Flisci, celebrat Octavianum.

uanum Fregosum, quod expugnata arce, quam cohibendis Genuensibus, loco longe munitissimo exstruxerat Ludouicus XII. Gallorum Rex, quum opprimenda patriæ certissimum haberet instrumentum, neque desissent auctores speciosis consiliis vilia anteferendi, tanta tamen in Octauiano fuerit animi celsitudo; itaque Patria charitatem omnibus rebus praeulerit, ut arcem è vestigio demolitus sit. Splendide T. Quintius apud Liu. 34, 57, 6. honesta aut sola aut prima pensari decet magnis populis ac regibus.

VRBIVM TECTIS) Oblique adludit probatam Themistocli sententiam, patriam municipes esse, non mania; ciuitatemque non in aedificiis, sed in ciuibus positam. Iustin. 2, 12, 14. vbi Socer meus, & Gruterus ad ista Liuii 1, 8, 6. ne vana vobis magnitudo esset. Quibus iunge Appianum de bell. Ciu. lib. 1. in oratione Pompeii vibem deserentis. Atque in oratione Augusti Dio lib. 56. Vt sic intelligas verum esse quod apud Aristidem tomo 3. Orat. 2. legimus; Themistoclem comprobasse dictum, quod cum Alcaeus protulisset olim, multi postea visparunt: non lapides, nec ligna, nec fabrorum artem ciuitates effecere, sed vbi viri sint, qui seipsos seruare norint, ibidem & vrbes esse & mania.

IN PRINCIPIO RERVM) Non bene, qui putat hic esse sermonem de exitio Cyri, item de cladibus Cambysis, Darii, Xerxis. hæ enim nec in principio rei Persicæ acciderunt: illud quem tetigit, pristinam fortunam haudquaquam reparauit. Plane adspicit initia Persarum, cum post victoriam de Medis, Harpagi transiitione partam, ab Astyage fusi, mulierum contumelia pudefacti, resumpserunt certamen. Vide Iustinum 2, 6, 10. &c. Sic & Romanos in omnibus magnis bellis victos vicisse Liuius alicubi affirmat. Idem 21, 1, 3. adserit secundo bello Punico Martem adeo incipitem fuisse, ut propius periculo fuerint, qui viceret. Sed & primo bello Punico plus damni sustinuisse Romanos probat Polybius 1, 63.

5, 1, 9. IMPERIUM MAGIS) Consilium se iungitur ab imperio. Liuius 1, 29, 5. Nec imperium illud meum, sed consilium & imperij simulatio fuit. Et lib. 6. Sed imperium quam consilium segnius fuit. & lib. 22. Non imperio modo, sed consilio etiam ac prope precibus agens. Clapmar. arcan. 1, 10.

5, 1, 10. 4000. TALENTVM) 24000000. aureorum Rhenanorum, proxime ad nostri numismatis mensuram: Diodor. 17, 64. 3000. talenta habet: id est, aureos nostrates 1800000.

PRECIOSÆ VESTES) Vir Eruditus Aduersar. 52, 16. malebat preciosa vis vestis. Cui adfentior apud auctores sæpius reperiri singulari numero vestem, sed si id sequamur in Curtio, suffecerat legi preciosa vestis, ut apud Ciceron. Philipp. 2, 27. maximus vini numerus fuit, permagnum optimi pondus argenti, preciosa vestis, multa & lauta suppellex &c. Item in Verrem 1, 10. argenti, vestisque stragulae quod fuerit, curasse auferendum.

SYPRA) Nisi me memoria fallit, fecellit Curtium, si tamen ab ipso hæc parenthesis. Nihil enim tale supra, quod sciam. Immo contra maiorem sarcinarum comætuumque partem apud Arbela relictam supra 4, 9, 9. scripsit. Forte tamen capias de alio loco 4, 9, 2. vbi legis omnes Darii copias Babylonem fuisse contractas, ut ex ipsa re conicias, quod expresse non est additum, ibi potissimum relicta fuisse impedimenta.

5, 1, 11. ODOR &c. VVLG AVERAT) Odor aërem infecerat, haustus aër viscera: ita propagata lues, ut lolet in pestilentia. Proinde magna semper ratio habita est, ut castra à fordibus essent pura. quod in sacris paginis à Domino exercituum Mosi præceptum est. Et Vegetius 3, 2. Si autumnali aestivoque tempore diutius in iisdem locis militum multitudo consistat, ex contagione aquarum & odoris ipsius facultate vi-

uasis

tiatis haustibus, & aere corrupto perniciosissimus nascitur morbus, qui prohiberi non potest aliter, nisi frequenti mutatione castrorum. Raderus.

EVNTIBVS) Sequuti sumus pristinam scripturam, qualis nimirum fuit, priusquam interpolaretur à Modio. Est enim locus hic à librariis & criticis varie agitatus. Horum primo Glareanum ablego, qui pro *Arabia*, substituerat *Asiuriam*. Sed enim in ipsa *Asiuria* praelium id commissum fuisse, ipse quem Glareanus citat, Strabo à princ. lib. 16. tradidit. Deinde apponit: certissima *Arabia* nota, *odorum fertilitate nobilis regio*. Nec placet, quod alii se iungunt ab invicem hunc sensum *Euntibus campestre iter est*. Dicitur enim sicut in Testamento Caroli M. quicquid inde Romanam pergeni ad benam respicit. Item quod simpliciter dicto *Euntibus*, nec designato loco quo, vèi qua eant, statui non possit quid laevum dextrumue sit. Taceo iam quod de itinere noue dicatur *iter esse*. Quae ratio mouit Barthium *Aduersar. 52. 16.* vt rescribendum crederet, *Eum. à parte laeva Arabiam (odorum f. n. r.) campestre iter est. Iter &c.* quam equidem lectionem (nisi mancus sit hic locus) proximam esse verae arbitror: ne enim omnino veram putem, vnum obstat, quod repugnat locorum situs. In quo tamen quid prohibet, errasse Curtium? nonne errauit & in aliis locorum descriptionibus? Et certe errori ansam præbere potuerit, quod auctores in ipsa Mesopotamia collocant Arabum gentem. Virum Doctum qui sic faciebat: *Campestre iter est int. Tig. & Euphr. Iacenia tam vberis &c.* vt *Iacenia* Curtio sint *ἰακηνία*, pascua siue fundi, merito non admittit Sebilus.

5, 1, 12. A PASTV REPELLI) Ridere sane libet, quoties auctores Latini terræ fecunditatem commendant, quod à pastu pecora repelli dicantur, ne fatietas perimat: quasi pecora perse ipsa nesciant cibi modum, in quantumuis pingui regione. Vtinam multi mortales tam probe nosset sibi temperare. Pomponius Mela de Hybernia simile quiddam scripsit: *est adeo luxuriosa herbis non letis modo, sed etiam dulcibus, vt se exigua parte diu pecora impleant: & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant*. Glareanus. Adde Iustin. 44, 4, 14. de parte, nescio qua, Hispaniæ: *In hac tanta pabuli lætitiâ est, vt nisi abstinentia interpellata sagina fuerit, pecora rumpantur*. In nota ad eum Iustini locum dicitur Curtius idem scripsisse de Arabia: nempe decepit Virum Optimum corruptum, seu maius correctum à Modio exemplar. Nec enim dubium esse potest, quin id dixerit Curtius de terra interamnia, fluminibus Tigri & Euphrate intercepta, quod Arabiæ certe non congruit.

PROPTER VENAS) Si hæc communi significato accipias, aptior certe est lectio Aldinorum & aliorum Vett. Codd. approbante etiam C. Barthio 52, 16. *Aduersar. per venas*. Sed nempe aliud latet. *propter* hic significat idem quod iuxta, siue prope, quomodo apud Tacitum in Indice plura loca notauimus. Sic igitur distinguendum, legendumque: *toto solo propter, venis aquarum resudante*, nam & postponi solere particulam istam, itidem ex vno itemque altero Taciti exemplo cognoscet. Apulei. *Metamorph. lib. IX. seruuli cubiculum propter adstantes*.

5, 1, 13. DIKORTIO) Eodem enim fonte scaturientes postea diuortium faciunt, quod nemo potest, nisi qui antea vna fuerunt. Diuortium est interuallum annium profluentium. Sallustius, inquit Seruius ad *Æn. 3. certissimus auctor asserit Tigrim & Euphratem vno fonte manare in Armenia, qui per diuersa cuntes longius diuidantur. spatio medio relicto multiorum millium, quæ tamen terra, quæ ab ipsis alluitur, Mesopotamia dicitur*. [Hoc non exstat in Seruio, sed Sen. nat. quaest. 7, 8. Fefellit Raderus, quod in Editione Sallustiana Gruteri, huic fragmento statim subiicitur nomen Seruii ad *Æn. 3.* Sed nimirum illud lemma ad sequens fragmentum, quod ibi ex Seruio recitatur, pertinet.] Diuersis tamen fontibus nasci plerique alii tradidere. Soli

rus cap. 40. Eufath. ad Dionys. vers. 985. *Fontes autem horum duorum fluminum aiunt inter se distare 1500. stadia.* Raderus.

DEO MILLIA) Ex modo relato Eufathii loco, emendari Curtianum hunc volebat Raderus, ut pro 2500. stadiis 1500. rescriberentur. Sed videntur conciliari posse scriptores hi: cum Eufath. loquatur de distantia fontium, Curtius de diuortio ipsorum fluminum, qua longissime inuicem discedunt.

5, 1, 14. MEDIAE) Tigris & Eufrates Mediam nusquam attingunt, tantum abest ut fecerit. Ergo pro *Mediae* legant *Armeniae*, & pro *Gordiarum*, *Gordiarum*. Neque id temere, siquidem praecipuos in Geographicis viros audire vultimus. In hoc sane auctore multa temere corrupta videntur, maxime vero in Geographicis. Sero nimis, docti ei adhibere manus. Glareanus. Sic equidem credebam animo, reete sentire Glareanum, & ipse iam vocem *Mediae* mutatam in *mediis terris*, nempe Gordiarum. sed cum locum diligentius inspicerem, & reuoluerem auctores, dispiceremque, falli Glareanum deprehendi, qui nusquam ab Eufrate & Tigri Mediam attingi putat. Diodorum audiat scriptorem antiquissimum & doctissimum qui 2, 11. ita tradit: *Ποτὸν Νίλον & Γαγγὴν, τοῖσι προπὸς Ἀσίας νοτιοῦσι ἄκμας εἰσι τὸν Εὐφράτην & Τίγριν, ἀπὸ τῶν ἑσῶν ἔχουσι ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ἀπέχουσι 1500. στάδια.* *Ac per Mesiam Paratracemque delati, Mesopotamiam ingrediuntur.* Raderus.

5, 1, 15. VICINI) Ita lege, scribe, doce, non ut Modius, *vicina*, nam de annibus agitur, & perpetuatur oratio, ut vere norauit Acidalius. Raderus. Sed & quod sequitur *campis* perperam mutarunt quidam in *campi*, sensus est, annes hos postquam diu in diuersum ierint, sensim deinceps iungi, sed in Mesopotamia campis (sensus enim casus est) maxime sibi vicinos esse: *Tandem* (sic putem mox legendum, non *idem*), ut putabant Acidal. & Rad. minus etiamnum *Eadem*, ut ceteri *per Babyh. fines in rubrum mare prorumpere.*

MEDIAM) *Mediam* hic adiectiuum est, non substantiuum: ut intelligatur, terra hisce inclusa fluminibus. Glareanus. Porro eandem nominis huius rationem tradiderunt Strabo lib. 16. Diodor. 2, 11. & 18, 6. Philostr. de vita Apollon. 1, 14. Dio lib. 35. Arrian. 7, 2, 2. Tacit. 6, 37, 5. Est autem *Mesopotamia* Graecum nomen, quo illi appellarunt istam regionem, siue ab ipsis incolis vocabulo idem significante vocatam; siue alio quocumque. Alexander Imp. latina voce reddidit, apud Lamprid. cap. 56. *Terras Interamnas.* Fuit & Interamna ciuitas Italiae, simili de causa sic nominata.

5, 1, 16. ΜΕΝΝΙΝ) Alii *Memnium*, Modii editio *Memnim* leg. *Memnonis urbem*, vel *Memniam* [forte *Memnoniam*] *urbem*, ut Strabo lib. 17. Loccenius. Strabo tamen non in hac orbis parte collocat, ubi tum Alexander egit. Quae causa effeur nec Ortelio adscitanti legenti, *Memnonium*. Putes autem *cauernam* quam urbi illi tribuit Curtius, adscribere Plutarchum cap. 64. *Ecbatanis*. Nisi forte ibi legendum *Batranis*, hoc enim nomine locum iuxta Eufratem agnoscit Stephanus. quamquam & duplicia *Ecbatana* prodat, altera Syriae, altera Mediae, quorum haec quidem huic non pertinere constat. de illis etiam merito non creditur, cum in Syria collocet. Vide ipsum in *Αἰβάβερνα*. Interim sciendum est, non de eadem vtrumque caeuerna loqui. Plutarchus enim de caeuerna narrat, ubi *naphtha* nascatur: Curtius; ubi *bitumen*, non idem autem vtrumque, praeterquam quod expresse tradit Plutarch. *naphtham similem esse bitumini*, ex eo potest intelligi, quod bitumen id adhibitum fuerit solidandis Babyloniorum moenibus; ad quod naphtha, cuius natura est, ut facillime flammam rapiat, ineptissima fuisset. Bitumen autem illud non vno certo loco, sed *illis locis passim exastuare* Iustin. 1, 2, 7. tradit. De muris Babylonis mox videbimus, DEO volente.

5, 1, 17. *FRBEM*) Deditam Alexandro fuisse Babylonem consentiunt conseruenteque Plutarch. Alex. cap. 64. Arrian. 3, 3, 16. & Diodor. 17, 64. Contra quorum concentum parum mihi fides est Frontinus 3, 7, 4. quem, ut opinor, fugit memoria, cum scriberet atrecto flumine, Alexandrum per exsiccatum alueum introiisse. Vito, inquam, memoriae tribuit Alexandro, quod de Cyro legerat apud Herod. 1, 191. & Xenoph. lib. 7. *truid.* ubi notabis obiter quod apud Euseb. Berosus lib. 3. scribit Nabuchodonosorum prospicientem id accidere posse, magnis operibus præcauere voluisse. Sed & Patricius de Repub. 8, 4. solenne peccat arbitratus quod Aristot. Polit. 3, 3. scripsit: capta Babylone, nonnullos eius id post tertium demum diem rescuuisse, ad Alexandri tempora pertinere. cum id iam olim sub Cyro euenerit, ut ex Herod. 1, 191. colligo.

5, 1, 18. *EXEMPLO*) Lilius 22, 22, 21. *Abelox vir prudens haud frustra videbatur socios mutasse. itaque ingenui consensu ad defectionem omnes spectare &c.* Similima sunt, quæ de Q. Metello Sullæ partes optante scripsit Dio in Excerpt. Valef.

CVM LIBERIS) Vetustiores, cum liberis eius, id eius, nuper ceciderunt. quod nollet factum scriptor Aduerfar. 52, 16. quæ corruptam eam vocem autumnat potius, quam spuriam. Sicque tentat, cum lib. geninis. sed pace Viri doctissimi, nimis ab hæc lectio à vestigiis scripturæ, sed & ipsa phrasis est horridula. Ego potius nihil mutem, aut leuiter; cum liberis suis.

5, 1, 19. *QUADRATO AGMINE*) Sic fieri solet ubi metus periculi. Curtius &c. Verum de hoc quadrato agmine nos plura exempla ad Lilium, ad Tacitum. Sic contra apud Casarem de bel. Gal. 5, 31. *Prima luce sic ex castris proficiscuntur, ut quibus esset persuasum, non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige consilium datum, longissimo agmine, maximisque impedimentis &c.* Gruterus ad ista Ammiani 24, 1. metuens ne per locorum insolentiam, insidias caperetur occulis, agminibus incedere quadratis exorsus est. Marii quoque circumspectam diligentiam in itinere faciendo commendat Sallust. Jugurth. cap. 45. & Marcelli Lilius 24, 35, 7. agmine ad omnes casus composito ibat. Idem 21, 34, 4. de Hannibale: *obstibus quos dabant acceptis, & comعات, quem in riam ipsi detulerant, vsus: nequaquam, ut inier pacator incomposito agmine duces eorum sequitur.* Ammian. 31, 47. de Gothis: *formas quadratorum agminum insilliarum metu seruantes, ire ocyus festinabant.* Idem & Saracenis tribuit Leo in Tacticis 18, 119. & 120.

IN MVRIS) Qui totam etiam ciuitatem capiebant, tam lati erant, ut infra mox demonstrabimus. Raderus. Eiusmodi spectandi studium exprimitur in illis Martialis 10, 6.

*Quando erit illa dies, quo campus, & arbor, & omnis
Lucebit Latia culta fenestra murum.*

Socrates histor. Eccl. lib. 6. cap. vlt. *cuncti circa oratorium habitantes, volentes Imperatorem videre, currebant &c.* Claudian. de 3. consul. Honorii vers. 126.

*Quam tunc iuuenes, quantæ spreuere pudorem
Spectandi studio matres, puerisque seueri
Certauiere senes*

Plinius Panegy. 22, 2. *Non atas quæquam, non valetudo, non sexus retardauit, quo minus oculos insolito spectaculo impleret. Te paruuli noscere, ostentare iuuenes, mirari senes &c.* Quos egregie imitatus est Vir dignationis doctrinæque præcipuus, Henr. Sauilius in dedicatione Chrysofomi, ad Iacobum Magnæ Britannia Regem: *Cum finibus nostris, tanquam salutare sedus post naufragium affulsisset, Deus immortalis, qui concursus & regionibus finitimus, longinquis, ex agris, vicis, domibus, spectandi tui causa! qui plausus,*

clamores, exultationes omnium ordinum, aetatum, hominum! omnes obfessa semita, omnes angustia obfessa, ut tuos vietus intuerentur. non feminas domi pudor continuit, non viros domestica aut forensis occupatio, non pueros aetas, metus, magister, prohibere potuerunt. floribus constrate via, aulais coniecta oppida: ut non a porta ad Capitolium, sed ab ultimis regni finibus usque ad regiam urbem perpetuus quasi triumphus, non de victis hostibus, sed civibus confirmatis agi videretur. & quae ibi sequuntur. Ardentissimum autem sanctissimumque spectandi studium in Zachæo describit Lucas Ev. 19, 1. Confer cum dictis & Liu. 30, 45, 2. & 31, 14, 11.

5, 1, 20. *PECUNIAE CVSTOS*) Habebant enim Persarum reges in singulis provinciis Aetarium Aetariique praefectos. Et ita Curtius &c. Extat Darii epistola apud Ioseph. 11, 4. qua sumptus ad templi Hierosolymitani constructionem, & βασιλικῆς Γαζοφυλακῆς τῶν Φόρων τῆς Σαμαρείας, ex regio avario tributorum Samariae, suppeditari mandat. Apud eundem Ioseph. eiusdem lib. cap. 5. Xerxes Esdrae praebere iubet sacrorum sumptus & βασιλικῆς Γαζοφυλακῆς. Eaque de re scripsisse se Praefectis avarii per Syriam & Phanicem. Sic & Esdrae cap. 7. ab Artaxerxe Edictum ad omnes qui thesauris suis, trans flumen, praepositi erant, emissum, ut quicquid ab eis Esdras postulasset, illico praestaretur. Strabo lib. XV. Persarum Reges, licet Susa valde ornassent, nihilominus etiam coluisse Persepolim, & Pasargada scribens, addit, illic, Gazam & Thesaunum Regum fuisse. Pasargadis quoque, Cui prioris thesaurorum reconditos Arrian. 3, 4, 7. scribit. Pecuniae ergo quae thesauris inferebantur, Custodes habebant, qui Γαζοφυλακῆς vocantur a Iosepho 11, 1. & 4. & Γαζοφυλακῆς a Diod. Sic. lib. 17. Regia pecuniae custodem vocant Aemilius Probus in Datame, & Q. Curtius. Vetus Bibliorum interpres, in Esther cap. 3. Arcarium Gazae vertit. Ex Briffonio lib. 1. de regno Persarum p. 120. Cui adde Strab. lib. 15. Gazophylacii vocem crebro usurpatam exhibent Concordantiae Biblicae.

FLORIBVS CORONISQVE) Persis mos erat, floribus & odoribus vias quibus Rex incedebat sternere. Herodot. 7, 54. de ponte quo Xerxes Hellepontum continenti iunxit: omnis generis odores in pontibus congerentes, ac myrro iter conspernentes. Curtius &c. Sed & pro laetitiae publicae argumento coronis & floribus vias stratas fuisse Herodot. 8, 99. ostendit. Nam cum nuncius Susa de captis ab Xerxe Athenis esset allatus: Aedes, inquit, nuncius relictos ibi Persas affecit, ut vias omnes myrro sternerent, odoresque vicatim incenderent. Briffon. lib. 2. pag. 271. Eundem morem aliis quoque gentibus fuisse apparet ex citatis Casaubono in Sueton. Calig. 13, 2. Cicer. in Verrem 4, 35. & Ammian. 21, 17. quibus Bulenger. de Imperat. Rom. 3, 8. adicit Tacit. H. 2, 70, 3. Sueton. Neron. 25, 3. Ioseph. 8, 11. Xiphilin. in Seuero. Athenaeum ex Herodoto, Dionem in Nerone triumphante, & Tiridati diadema imponente, Gregor. Nazianzen. Steliteut. 2. contra Iulian. Eumen. in Paneg. Constantin. pro Flaviensib. cap. 8. Nicetam lib. 3. de Manuele Antiochiam ingresso. Raderushinc quoque deducit morem, quo in festo, quod corporis Christi vocant, vias omnes qua pompa incedit, flore virentique herba consperguntur. Idem observavit locum Ovidii Trist. 4, 2, 49.

Quaque ibis manibus circum plaudere tuorum,

Vndique iactato flore regente vias. & de Ponto 1, 2.

Quaque ierit felix adiectum plausibus omen,

Saxaque iactatis erubuisse rosis.

Quamquam haec potius ad iactos flores, quibus adsperebantur bene meriti, aut quibus is honos habebatur, pertinere videantur. Quo de more multa reperies apud Casaub. & Bulenger. locis citatis, sed & ad Florum 2, 7, 14. olim exempla nonnulla collegimus, quibus addi potest Arrianus 6, 2, 28. & apud eundem Indic. 6, 15. & 7, 12. legitur.

gitur *Nearchus*, fertis ac floribus ab omni exercitu petitis. Sed hic scilicet honor, licet ingens, minor tamen erat eo, quo publico iussu via, qua honorandus venturus esset, consternebantur: nam hic singulorum magis affectus spectabatur. Porro apud *Bulengerum* reperies etiam viam nonnunquam croco; ut in fragm. *Sallustii* 2, 2, 2. alias *aurifera arena*, quin & ab *Heliogabalo* serobe auri atque argenti fuisse stratam.

ALTARIBUS) Foeda sed veteris adulationis morem primus, quod sciam *Lipsius* adnotavit ad *Tacit.* H. 2, 70, 3: ex *Iustino* 24, 3, 4. *Valer. Max.* 9, 1, 5. *Cæsare* de bel. Gal. 8, 51. *Sueton.* Calig. 13, 2. & *Galb.* 18, 2. *Plinio* panegy. c. 23. Item alio paneg. ad *Maximianum* cap. 6. Quibus addit *Casaubonus* ad *Sueton.* locum in *Calig.* & in *Athenaëntis* 6, 15. *Ciceron.* in *Verrem* 4, 35. ex quo probe colligit honorem eum diis suis primitus habuisse homines, cum imagines eorum transferrentur: postea translatum ad principes ostendit ex *Plutarcho* in *Dione* c. 37. Itemque *Suetonio* Aug. 98, 2. *Appian.* de bel. ciu. lib. 5. *Philosfrat.* 5, 9. Iterum superioribus adiicit *Bulengerus* *Herodian.* 4, 15. & *Sueton.* *Neron.* 25, 3. Adde *Sallust.* fragm. 2, 2, 2. Iisdem in auctoribus reperies & quod de odoribus subiungit *Curtius*. Animaduerti etiam hic & superiore libro altaria ea fuisse argentea: quod non puto temere factum, nam si precium metalli spectarent, ex auro facerent. forte igitur color hic placuit: ut in equis sacris, atque vestibus.

THURE) Thure enim Persas diis suis sacrificasse ex *Sidonii* *Carm.* 2, 88.

Fudit thuricremis carthesia cernuus aris,

& hoc *Curtii* loco clarum est, quod tamen *Briffon.* se legisse non meminit l. 2. de reg. Persarum: *Sauaro* in recitatum *Sidonii* versum.

5, 1, 21. **DOGNA**) Rex enim apud istas gentes non adibatur sine muneribus, noto satis, atque hodiernis adhuc temporibus visitato more. Quippe Principes Orientales etiam fastidiosè precium muneris exquirunt, & nonnunquam exigunt. De Persis veteribus vide apud *Briffon.* de reg. Pers. lib. 1. pag. 26. Eodem spectat *Marcellin.* 17, 12.

LEONES) Inter regia munera hæc quoque censã. Adnotavit *Marcellin.* *Chron.* in anno Chr. 496. *India Anastasio Principi Elephantem, quem Plautus poeta noster Lucam bouem nomine dicit, atque Camelopardalos pro munere misit.* Feras enim & olim & hodie nimis adamarunt magnates. *Philosfrat.* in *Apollon.* 1, 23. narrat Regem *Babylonium* in hortis aluisse leones, vrsos pantherasque ad venationem. idque moris etiam veteribus *Medis* fuisse discimus ex *Xenophonte* *nucl.* lib. 1. Addit *Philosfratus*, *Babylonios* Reges possedisse duos *Syriæ* vicos, quos maioribus eorum dederint *Antiochus Seleucusque*, pro educandis feris, quæ à *Babylonis* capite per *Euphratem* ad eas perveniant. *Ludouicum XI.* summo studio, magnaque impensa comparasse feras, scribit *Cominæus* lib. 9.

5, 1, 22. **CANENTES**) Ut supra 3, 3, 9. Vnde colligas solenne hoc ipsis fuisse in omni insigniore pompa. Carmen autem eorum ad decorum laudes pertinuisse arbitror, & quia inter eos iam haberi volebat *Alexander*, per metum & adulationem ad ipsum quoque transtulerunt.

CHALDÆI) *Strabo* lib. 16. notat duplicem intellectum esse huius nominis. nam & populum esse *Babyloniæ*, sic appellatum, & Sectam. Quod certum est evenisse ex eo, quod cum essent illi populi deditissimi *Astrologiæ*, in eorum quasi nomen adoptarentur, qui eadem studia tractarent. Idem accidit in aliis, ut *Iudei*, *Hellenes*, siue *Græci*, *Nazoræi*, *Samaritani*, *Turci*, *Picardi*, *Wallenses* &c. vocentur, qui institutum cuiusque eorum approbant. *Magi*, qui *Magorum* disciplinam exercent. *Mauri*, qui fusco colore sunt. Vide *Leunclau.* *Pandect.* *Turc.* cap. 165. & 211. *Egyptii*,

qui variis præstigiis victum expedientes passim circulantur. iidem à Gallis etiam *Bohemis*, *Scythæ* & *Pensinij* apud Athen. pro licitoribus, vt notat Salmasius in Solin. cap. 40. pag. 827. vt apud Rom. *Brusij*, *Helotæ*, pro seruis, apud Lacedæm. apud Latin. *Syri*, *Getæ*, *Sardi*, *Samnites*, gladiatorum genus. *Tarentini* & *Scythæ*, equitum vide supra ad 4. 12. 4. verbo *coniciis*, *Atellani* comædorum. Sic est & in animalibus, arborumque scætibz, atque mercimoniis, vt appellentur ab ea regione, vnde prima cuiusque origo in alias transit; v. g. gallinæ quas vocamus *Indicæ*, quasque *Phasidis auer*; *poma Persica*, *Medica*, *Francia*, siue *d'Oranges*. *gemma Thracica*, *Chalcedonia* &c. *pannus Londinensis*, *Brugensis*; *insigma* & *vinum Veneta*. *chorda Romana* &c. *pruna pannisque cum gladiorum lamina Damascena*. *Indos* pro rectoribus elephantorum accipi, fortassis haud cuius notum est. At facient fidem optima Vegetii exemplaria, in quibus teste Stevvechio 3. 24. legitur *Indos per quos rogebantur elephantii*, non vt editur, *Illos*. Quam lectionem firmat imprimis Diod. 18. 34. & d' *Ἰνδοὶ τῶν ἐλεφάντων ἰνδοὶ ἀναγορεύουσιν ἰνδοὶ*. *Iudum* elephanto *insidentem vulneravit*. Vide Indicem, *India*. Sic igitur & in Curtio *Chalcedorum* nomine non venit peculiaris aliqua natio, sed scætarum cuiusdam consortium. De qua amplius dicendi campus erit ad Tacitum.

5, 1, 23. *CVM CVRRV*) *Mare triumphantis* supra 4, 1, 1. & videtur sane hoc sapius factitasse in ingressu celebrium urbium. Nam & in introitu Hierosolymorum *currum descendentem* facit Eusebius. Et hinc est forte, quod Philostratus sine lib. 2. narrat, si verum est, loco quo Porum vicerit Alexander, ipsius effigiem *conficere quæ ad iugo currui superstans*, nam sic pugnasse, non persuadeor.

PÓSTERO DIE) Iustinus 11. 14. 8. XXXIV. *continuis diebus prædam recognoscit*. totidem Orof. 3. 17. ponit; alii XL. Curtius mox 5, 1, 39. XXXIV. *dies in vrbe moratum* scribit.

5, 1, 24. *IPSIVS VRBIS*) Scriptorum qui Babylonem calamo suo elegantius depinxere, primus omnium & antiquissimus est Moses Gen. 10. & 11. Secutus Mosen post multa sæculorum intervalla Herodotus 1, 178. Herodotum Ctesias, Ctesiam Berofus [apud Ioseph. 10. 13. & Eusebium] verus ille, non qui hodie spurius extat Annii Viterbiensis, Diodorus Siculus 2, 7. Strabo lib. 16. Dionysius Periegetes versu 1005. cum suo interprete Eustathio diu post nato. Iosephus lib. 1. cont. Apion. Plinius 6, 26. Philostratus Apollon. 1, 18. Iustinus 1, 2, 7. Orofius 2, 6. Tzetzes Chiliad. 9. 275. & ante haud multos annos noster Peverius ad 11. Gen. copiosissime. Prætereo alios: ad Curtii descriptionem venio. *Pulchritudinem vrbis* cum Curtio ex scriptoribus antiquis laudat D. Hieronymus ad Isa. cap. 14. describit ibi templa marmorea, aureas statuas, plateas lapidibus auroque resurgentes, & multa alia, quæ pæne incredibilia videntur. Sed longe planius Philostratus Apollon. 1, 18. *Regia etiam ære adoperata fulgenti: thalami vero & conclavia virorum porticus atque atria cum argenteis, tum etiam aureis texturis, atque ipso aëre tanquam picturis nitent &c.* Herodotus 1, 178. tribus verbis: *καλομαντι ἢ ὡς ἔδω ἀδὲ πόλις ἡ τῶν ἡμεῶν ἰδμεν: ornata est, vt nulla alia vrbs quam nos nouerimus*. Sed de his infra mox plura. Raderus.

SEMIRAMIS) Tres Babylonis conditores nominant ram sacrae, quam profanae literæ. De Nimrodo testatur Moses Gen. 10. 10. quod initium regni eius fuerit Babylon, quam idem à confusione linguarum denominat cap. 11. Semiramidem conditricem Babylonis iactitant Herod. 1, 184. Diod. 2, 7. Strab. lib. 16. Mela 1, 11. Iustin. 1, 2, 7. Hieron. in cap. 2. Osee. [Plut. de fort. Alex. 2, 8. Solin. cap. 56. L. Ampe-lius.] Daniel verò, cap. 4. introducit Nabuchodonosorem gloriantem: *Nonne hæc est Babylon magna, quam ædificasti*. Ceterum Berofus Annianus Semiramidi non ascribit nisi ampliationem vrbis. de qua Quid. Metam. 4, 57.

- - - ubi dicitur altam
cōtilibus nutris cinxisse Semiramis urbem.

& Percius Nabuchodonosori restitutionem lib. 15. in Genes. disp. 4. lib. 5. in Dan. pag. 351. Plerumque enim nomen Autoris non solum primo fundatori, sed & restauratori & inuicatori attribuitur. Quemadmodum Nehemias autor mirorum Hierosolym. dicitur Ecclesiastici c. 49. quos tantum refecisse legitur c. 1. & 2. & 4. Nehem. Quin etiam verba Nabuchodonosoris, vesanam iactantiam redolent, & plus auctori arrogat, quam competeat. Tribuit quidem Curtius Babylonis adificationem Belo: sed eum à Nimrodo non distinguunt Euseb. in pr. Chron. Hieron. in c. 2. Ose. August. de Ciu. DEL 16, 17. Primus igitur Babylonis conditor est Nimrodus, quem perperam Gerh. Mercator in Chronol. ex lib. 4. recogn. Clement. confundit cum Nino, [Idem facit & Lipsius in Monit. Polit. 2, 1, 1.] quia Ninus non condidit Babylonem, sed Ninuen, & cum Babylonis, iam à Nimrodo constitutis, pugnatum venit. Oros. 2, 6. Euseb. 9. præpar. Euang. c. ult. Hæc Arniseus de Republ. cap. 2. sect. 1. num. 7. Verum Herennius Philo à Babylone Beli filio conditam scribit, qui fuit 1800. annis antiquior Semiramide, teste Stephano de vrbib. in Βαβυλων. Sed Herod. 1, 184. inique à Stephano reprehensus, rectissime tradit Babyloniam à multis Assyriorum regibus conditam fuisse paulatim. Vnde Ammian. 23, 20. *maxia quidem vrbis à Semiramide constructa fuisse ait: arcem autem ab antiquissimo rege Belo.* Et Oros. 2, 6. *Babyloniam à Nemrod gigante fundatam: à Nino vel Semiramide reparatam.* Ac Nemrodum quidem primum conditorem faciunt & Iosephus ant. Iud. 1, 6. [Augustin. de Ciu. DEL 15, 2. f.] Zonaras tom. 1. & Cedrenus in hist. compendio. Hæc Berneggerus in Iustin. 1, 2, 7. Inter eos qui Semiramidi opus hoc adscribunt, numerat etiam Hyginus fabula CCLXXV. Popma. Sed Babylonem diluio antiquiorem faciunt Apollodorus & Alexander ex Berosi primo Babylonicorum apud Eusebium: eamque ab his qui post diluuium arca egressi sunt, instauratam fuisse scripsit idem lib. 2. Proxime ad veritatem accedit excerptum ex Assyriacis Abydini, relatum ab Eusebio: *gigantes edificaſſe immensam turrim, vbi nunc est Babylon &c.* & ibidem Histrixus Milesius, qui etiam terram *Sennar* nominat. Apud eundem Eusebium est & Cephalæonis fragmentum, qui asserit Semiramidem muro circumdedisse Babylonem, sequutus auctores Cresiam, Zenonem, & Herodotum. Nabuchodonosori autem instauratorem ampliationemque & ornatum magna ex parte vrbis eius, tribuit Berosus lib. 3. apud Eusebium & Iosephum. Noua opinio est, quam nescio vnde refert Suidas in Σαβελγαυις: *Prima quoque Ninuen manibus cinxis, quam mutato nomine vocauit Babylonem: duabus nobilissimis ciuitatibus perabsurde in vnant confusis.*

REGIA) Duæ reges erant, de quibus Philostratus 1, 18. quem supra adduximus. Sed longe clarius Diodorus 2, 8. *Reges etiam duas ex vtraque pontis regione ad fluum edificaſſent &c.* Raderus. Adde eundem Diodorum 18. Plutarchum in vita Demetrii capite 8. De templo quoque Beli, quod Plin. 6, 26. suo tempore adhuc durasse scribit, passim legitur. Nam à Nabuchodonosoro conditum auctor est Berosus lib. 3. à Xerxe dirutum Alexander instaurari iussit. Strabo pr. lib. 6. & Arrian. 3, 3, 17. & 7, 3, 31. De eodem Daniel cap. 4. & fuit Herod. 1, 181. Carnerar. subcisu. 2, 51. ab Arriano commissum credit errorem (quod destructionem istius templi referat ad Xerxem, cum ante eum dirutum id fuisse ex Daniele constat) in nomine, cum Xerxis vel Artaxerxis (quod significat Bellatorem, vel magnum Bellatorem, secundum Herod. 6, 98.) commune nomen Regum Persarum fuerit, sicut Pharaonum, Regum Aegyptiorum. Strabo lib. 16. & Aelian. hist. var. 13, 3. etiam sepulcrum eius ibi collocant: ex quo firmatur quod gentilibus obiciebant nostri, decorum istorum templa non fuisse nisi sepulera. Vide Arnob. lib. VI.

5, 1, 25. *MVRVS*) Hunc inter firmissimos omnis æui primo loco nominat Seneca de constant. Sap. 6, 6. Nam & inter septem mundi *ἑπτὰ μέρη* secundum obtinebant gradum, apud Nicetam. Sed enim Epigr. Græca 1, 54, 1, statim primo nominant. Cassiodor. Variar. 7, 15. sextum. Plinius 6, 26. Strabo pr. lib. 16. Hyginus fab. CCXXIII. nullo certo ordine collocant. *Laterculo coctili & biuimine* fuisse constructum cum nostro tradunt Herod. 1, 178. Diod. 1, 7. Iustin. 1, 2, 7. Plin. 13, 15. m. Propert. 3, 10. Iuuenal. Sat. 10, 170. & eius Interpres, Lucan. 6, 49. Tzetzes Chiliad. 9, 275. Marcellin. 23, 20. Oros. 2, 6. Vitruuius 1, 5. Nicetas, & Gallus Confessor cap. 3. Hyginus fab. CCXXIII. *latere cocto & sulfure vinctum* fuisse scripsit. fortasse quia teste Plinio 35, 15, 16. *Sulphuris & biuiminis vicina est natura.* Eustathius ad Dionys. vers. 1005. nouam ex aliorum opinione sententiam profert, interprete Raderus: *Babylon sacra vrbs muro aheneo circumdata, ut quorundam est sententia, & sumine circumfusa.* Hanc, inquit Dionys. irruptis muris coronauit Semiramis. *Vnde quidam, ut dictum, murum vrbi ahenicum circumdatum scripsere.* Ast ego, addit Raderus, facilius inducar ut credam, quod in Menæis Macario Romano narratur à coelito, Paradisi hortum duplici muro cinctum à DEO fuisse, *ferreo & aheneo*, quam Babylonis mœnia fuisse ærea. Ceterum quod ad Babylonem attinet, cum vrbs centum habuerit portas, & fores ahenæ essent omnes, quales Virgilius de Carthaginensis ædis, quam Dido moliebatur, cardinibus cecinit *Æneid.* 1, 450. Ita reor à parte mœnium, portarum, inquam, nonnulli tota mœnia ærea dixere. Idem Eustathius ad Periegesin Dionysii vers. 1006. ex aliorum sententia scribit mœnia non tantum ex coctili laterculo, sed ingentibus saxis, cæcis etiam & politis, tricubitalibus, qua latitudinem, tanto altero longis, exædificata & surrecta. Hætenus Raderus. Qui si omnes Babylonis portas *Belides* appellatas fuisse putat, fallitur. certum enim est vnâ tantum fuisse, ut coniectio, quæ ad Bel templum deduceret. error autem hinc est, quod portam Græci libentius plurali voce *πόλεις* dicebant. Eorum sententia quæ ænea credidit Babylonis mœnia forte exinde nata est, quod cum ænea monumenta haberentur pro pereannibus, atque aliqua ære extracta essent, ut templi fores apud Ioseph. de bel. Iud. 6, 6. firmissimi quique muri ænei sunt appellati. Hinc est illud Horatii epist. 1, 1, 60.

hic murus ahenus esto,

Nil conscire sibi. & alibi: *Inclusam Danaën turris ahenæ* &c. De quadrigis præter ceteros, & Propert. 3, 9, 23. Tzetzes Chil. 9, 275. Epigr. Græc. 1, 54, 1.

Καὶ κενῶς Βαβυλῶν ἐπιδρομῶν ἡγεμεστὶ τείχεσσι,

Et robustæ Babylonis murus, curruum decursibus aptus.

LATITUDINEM AMPECTITVR) Forte in lat. *amplect.* Ut hic sit ordo verborum, *Murus amplectitur spacium 32. pedum in lat.* Quomodo fere Liius 37, 31, 7. de Phocæa: *In sinu maris intimo posita hæc vrbs est, oblonga forma: diuum milium & quingentorum passuum spacium murus amplectitur.*

5, 1, 26. *C. CVBITORVM*) Alii habebant *L. cubit.* in quam altitudinem cum omnes consentire dicit Raderus, refellitur statim ab omnium præcipuo Herod. 1, 178. qui eis altitudinem *CC. cubitorum regionum* tribuit, Ctesias apud Diod. 2, 7. *L. orgyas.* Hyginus fab. CCXXIII. *Pedes LX.* Plinius 6, 26. & Solin. cap. 30. Herodotum sequuntur, etiam ratione cubitorum regionum ad Romanos exposita. Sed & Oros. 2, 6. *CC. cubitos* numerat. *L. tamen cubitos* Strabo à pr. lib. 16. & Diod. 1, 7. ex Clitarcho & iis qui cum Alexandro fuerant, determinauerunt.

PEDIBVS) *Cubitus* legebat Brisson. lib. 1. pag. 59. ubi describit hanc *Vrbem*, ex auctoritate Strabonis. atque idem etiam tentat apud Plinium 6, 26. *CCCLXVIII stadia.* Eundem Brisson. etiam de ambitu eius *Vrbis* disceptantem, adi. Tzetzem ab Raderus

deio indicatum ex Chil. 9, 275. adscribam: Omnis autem circuitus fuit Babylonis, Stadio-
rum 360. Ctesia. Secundum vero Clitarum ipsum & eum qui post Alexandrum (immo eos
qui cum Alex.) Et secundum Diod. ipsum Siculum, Trecentorum sexaginta & quinque stadio-
rum. Cocceianus autem Cassius Dion, scripturis Latinis Quadringenarium scripsit hanc stadio-
rum esse. Herodotus autem historicus in *Musa* novem, Et Philostratus, ipse in *vita Ty-
nei*, stadiorum octuaginta, cum quadringenis. Altitudo quinquaginta passuum, murorum,
iuxta Ctesiam, Aliis quinquaginta cubitorum, videtur autem Ctesias *Tzetze* veriora describere,
quam alij: Sicut in iis quae scripsit de *Babylone*. Trecentorum enim ipse sexaginta stadio-
rum omnem illius perimetrum esse describit. Alij autem argunt plus & amplius hanc. Qui
ignitur circuitum minuit longitudine, Non longe ab eo quod deceat, auxit altitudinem. Sed
quando haec aequae quidem conspiciunt Ctesias, Erant 60. vinarum altitudines turrium, Et sa-
ne 50. vinarum murorum altitudines. A bellis atque commotionibus autem forte deiectas,
Postea videlicet Clitarus, atque omnis post (cum Alex.) Alexandrum conspexerunt sic hu-
miles vinarum (an potius turrium, ut in textu pro *εγυια* legatur *νεγυια*) altitudines,
Velut ad cubitorum diminutionem vix quantitatem accipientes. Latitudine autem Babylonis
erat, iuxta aliquos, murus sex curribus equitabilis: tribus autem secundum alios.

SINGVLIS DIEBUS) Non adsentior Brissonio haec verba indicare
numerum stadiorum, dierum quibus annus constat, numerum equasse. quasi necessario haec
verba vertentem annum arguant, & plures paucioresve anno dies cum ratione singu-
li dici non possint? Certe non hoc ad spectu adiecit haec verba Curtius, sed ut doceret
quanto studio atque ardore operi tum insisterint, quicumque tandem eos muros eduxe-
runt. Sic apud Ammianum 21, 41. *Septem diebus totidem stadia molibus iactis in mare*
solo propinquanti terre sunt vindicata. Ita Berosus lib. 3. apud Euseb. indicat opera Na-
buchodonosori quamquam magna & excellentia intra 15. dies fuisse perfecta. & Li-
uius 28, 45, 19. Scipionem naues fabricantem ita insituisse operi, ut die 45. quam ex siluis
decreta materia erat, naues instructa armataque in agnam deducta sint. Scribit tamen
Clitarus apud Diodor. 2, 7. ambitum urbis continuisse *CCCLXV. stadia*, quod anni
dies stadiorum numero aequare studuisset Semiramis. Sed Curtium eo collimasse non
putem. A quo valde diuersum tradit Tzetzes, non vno die singula stadia fuisse perfecta,
sed omnia vno anno: *Ut celerius opus consummaretur, cuilibet ex amicis stadium, cum im-
pensis ad id necessariis, attribuit, & anni spatium negocium peragere iussit.*

VNIUS IVGERIS) Diodor. 2, 7. *Intra domicilia & mania via reli-
eta erat duorum iugerum.* Raderus.

5, 1, 27. **HABITATUR**) Melius ita quam secundum alios habitabatur:
quamquam id antehabeat Acidalius. Sic & mox in praesenti loqui pergit: *Cetera se-
runt colonique.*

VITIUS) Propter incendia. Tacitus Germ. 16, 2. de maioribus nostris:
*Vicos locant, non in nostrum morem, connexis & coherentibus aedificiis: suam quisque domum
spacio circumdat, siue aduersus casus ignis remedium, siue inscitia aedificandi.*

SERPENT) Id ab initio sic institutum vult Curtius: postea ampliat
ocasio. Diod. 2, 9. *Babylonis exigua quaedam portio nunc habitatur, maximaque intra mu-
ros pars agrorum cultus est exposita.* Accidit id post Seleuciam conditam, a qua valde
exhaustam esse Babylonem, hominibus illuc commigrantibus, tradit Plinius 6, 26. &
Strabo lib. 16.

ALIMENTA) Iactatur id de paucis urbibus atque arcibus. Inter cete-
ra memorabili in primis exemplo, quod memini me legere urbem Tataricam, ni fal-
sor, Quinfaum, cum ad 25. annos obsidionem tolerauisset, deditam fuisse solummodo
ob vetulum penuriam, cum alimenta quotannis intra ipsas munitiones nascerentur ob-
sessis.

fessis. Herodotus tamen 1, 190. affirmat, Babylonios cum Cyrum obsidionem moliri cognouissent, permulorum annorum commeatum comportasse ad obsidionem sustinendam. Atque idem tempore Darii, apud eundem 3, 150. factum intelligitur.

5, 1, 29. *SUFFICIENTO*) Al. *fulcendo*; ex utriusque coniiciebat Bongat. *Suffulcendo* non male: nec tamen præferam vulgato.

REPERIUNT) Non recte vir doctus *repererunt*, ut restringat eam rem ad tempus eorum qui pontem extruxerunt. Sed videlicet naturam fluminis ostendit Curtius, ut inde augeat admirationem operis. Cum Euphratis ea conditio sit, ut altissimum limum vehens, ubicunque aliquid inædificare velis, vix firmum præbeat solum: tamen immensi operis pontem ibi fecerunt. Hoc inquam; miratur, insanam ædificii molem in solo non satis fido. Ostendit eam fluminis naturam Strabo lib. 16. Ad fossas iuxta Euphratem faciendas *opera multa opus est. Nam cum terra profunda sit, & mollis ac facile cedat: nullo negotio ab aquis abripitur, & campos nudat, ac limus fossas implet, eorumque ora obstruit &c.*

5, 1, 30. *AGRIVS*) Ex hoc Curtii loco Gebhardus Crepund. 1, 16. firmat sectionem Pal. membranarum optimarum, in illis Ouid. Metamorph. 3, 568.

Sic ego torrentem; qua nil obstabat eenti;

Lenius & modico strepitu decurrere vidi;

At quacunque trabes, obstruetaque saxa iacebant;

Spumens & feruens, & ab obice sauior ibat.

Egit ergo Gebhardus: *obstruetaque saxa tenebant.* Contraria de hac re sententia est Quintiliani 9, 4. *Quanto vehementior fluminum cursus est prono alveo ac nullas moras obiciente, quam iner obstantia saxa fractis, aquis ac reuelantibus: tanto quæ comæta est, & totis viribus fluit, fragosa atque interrupta melior oratio.*

5, 1, 31. *XX. STADIA*) Ambitus autem tetragonos, quadrato, inquam, schemate & figura, ita ut singula ambitus latera, tria continerent plethra, hoc est, 300. pedes, alioque quatuor latera efficiebant pedum 12000. qui numerus iste 20. stadia explet, vnum quippe stadium pedibus 600. definitur, & plethrum vnum pedibus 100. sed alii quatuor plethra vni lateri assignant; ita, ut 16000. pedum, arcis ambitus contineat. Si Curtius 800. pedes stadio tribuit, salua res. Nec idem plethron quod iugerum; illud Græcum 100. pedes continet, hoc qua longum 240. qua latum 120. quod qui non obseruarunt, præcul à vero repulsi sunt. Vide Comment. ad Martial. p. 19. secunda edit. Raderus. Hodie arcem Alcahiræ non minus completi spacium quam urbem Vlmam; tradunt quidam apud Munster. Cosinogr. 6, 23. Erant autem, ut supra ad 5, 1, 24. verbo *regia*, monuimus, duæ arcès. Quarum quæ hic describitur, non putem fuisse Beli regiam; sed aliam à Semiramide vel regum aliquo recentiore constructam. Immo à Nabuchodonosore, ut efferre in promptu est, indicium deferente Iosepho 10, 11. & Beroso lib. 3. apud Euseb. qui & à Iosepho citatur. Cum enim supra Beli regiam meminisset Curtius, hoc loco arcis huius descriptionem iis verbis subiicit, ut appareat nullam omnino eius mentionem prius ab ipso fuisse factam.

PENSILES HORTI) De quibus Iosephus 10, 11. Diodor. 2, 10. Euseb. ad Periegetem Dionys. versu 1010. Plutarch. de fortuna Alex. Orat. 2. Dio Chrysostomus orat. 79. in fine, qui Susis hos per errorem collocat. Strabo lib. 16. quamquam & Thebis in Ægypto Plinio 36, 14. & in Italia, eodem 26, 3. auctore fuerint alii. Raderus ex Brisson. lib. 1. p. 55. vbi etiam citatur Lactantius 3, 14. qui hortos illos in miraculis septem numeret. Adde Philostratum 1, 18. & Suidam in Nabuchodonosoro. *Balnear* etiam *pensiles* habuit Romæ. Sergius Orata. Macrobi. Saturnal. 2, 11.

5, 1, 33. *ARBORES*) Sic tenui cum veteribus, construe: *Moles sustinentur valides arbores. si pro sustinent malis sustinet, me non inuito feceris.*

5, 1, 34. *VEIVSTAS*) Seneca Conf. ad Polyb. pr. *Nihil immortale mortuus mortales fecerunt: nihil perpetuum; pauca diuturna sunt: quicquid cepit & desinet, & nihil, quo stat loco, stabit, omnia sternet abducatque secum Venusias.* Idem Epist. 91, 15. *Omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt, & inter petitura viuimus.* proinde Horatio Carm. 3, 30. & Ouidio Metamorph. sine, non immerito tempus edax dicitur. Bene Rutilius Itinerar. versu 412.

Non indignemur mortalia corpora solui,

Cernimus exemplis oppida posse mori.

Αποδύοντες τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου, ut ait Mercurius in Charonte Luciani. Seneca Epist. 91, 19. Nihil priuatum, nihil publice stabile est, tam hominum, quam urbium fata voluntur. Utiles & necessaria meditatio aduersus superbiam atque cupiditatem coeca mortalitatis. Adde Florum 1, 12, f.

5, 1, 35. *SYRIÆ REGEM*) Iosephus 10, 11. & Suidas *Nabuchodonosorum* hortorum penitilium faciunt auctorem. Plin. 19, 5. *Cyrum* vel *Semiramidem*, cui & Eustathius in *Semiramide* subscribit. Raderus. *Syrum* etiam *regem*, nomine non edito, hortorum istorum extructorem refert Diodorus 2, 10. quem cum Curtio & Iosepho de Nabuchodonosore sentire, credit Rualdus animaduers. cap. 17. in vitas Plutarchi. Post Brisson. lib. 1. de reg. Perf. pag. 56. Quibus auctoribus ingens accedit momentum ex consensu Berosi lib. 3. loco, quem Eusebius recitat, & Ioseph. 10, 11. Ceterum non abs remiratur Popma, in tam diligenti mirandorum Babylonicorum descriptione, pratermissam à Curtio turrim, sacris literis memoratam, cum & apud Strabon. lib. 16. exstet eius mentio; & magis adhuc in excerpto, ex Assyriacis Abydini apud Eusebium.

CONIVGIS) *Concubinam* facit Diodorus 2, 10. *Κατὰ γυναικὸς μετὰ αὐτῆς, in gratiam mulieris concubina.* Deceptus enim est vir doctus qui nomen mulieri fuisse *Pallaca* credidit. At vox *γυναικὸς* hic per appositionem vim habet adiectiui. Sic enim & *γαμῆλὸν γυναικὸς* dicit Herodianus 1, 16. de *Martia Commodi* ἢ *ἑστὸς τῶν μετὰ αὐτῆς* *πατρωνίου*, ἢ *ἑστὸς τῆς ἀπὸ τῆς γαμῆλὸς γυναικὸς*, ubi *mulier nupta* dicitur ad differentiam *concubinae*, ut etiam notauit in quodam *Lysia* loco *Budæus* apud Stephanum in *Lexico* voce *Γαμῆλῆ*. Eadem igitur forma *mulierem concubinam* dixit Diodor. ad differentiam *legitimæ*, quomodo *mulierem meretricem* Plaut. *Mercat.* 4, 1, 19. Sallust. *Iug.* 12, 5. *mulierem ancillam.*

AMOENITATEM NATURÆ) Alii: *natura genium amantitate huius operis imitari.* *Venustius* sane. sed in illam lectionem tot exemplaria conspirant, ut non possum quin genuinam esse arbitrer.

5, 1, 36. *DISCIPLINÆ MILITARI*) Nihil inimicus enim illi, quam voluptates, notum illud proverbii vice iactatum apud Florum 2, 6, 21. *Capitulum Hannibali Cannas fuisse.* Vide Gruterum discursu 26. & 38. ad Tacit. 4, 64, 7, 2, 44, 1. Quibus adde Liuium 29, 34, 8. & 36, 11, 2. Sallust. *Catilin.* 11, 4.

5, 1, 37. *CVM HOSPITIIBVS*) Huc pertinet amarus ille iocus *Mutaezami*, postremi *Chaliphæ Bagdadensis*, qui *Nazaraddino* celebri Mathematico & *Euclidis* commentatori, librum offerenti, vitium id veluti patrium obiecit. *Iuchaf.* f. 152. a. *audini Theos* (populares tuos, indigenas terræ *Chorasani*) *habere cornua: vbinam una sunt?* alludens ad inhonestum illum lenocinandi morem, quo mariti aduenis viatoribus vxores locabant sub specie hospitalitatis, ut *M. Polus Venetus* de prouincia *Camul* refert lib. 1. cap. 46. Hæc ex *Tarich Viri immensæ eruditionis Wilhelmi Schikardi.*

di. Vide & Tiraquell. Tom. II. pag. 179. pr. 1. & Caesarium quaest. XLVII. De Babyloniorum turpitudine lege Herod. 1. 196. Tangit Scholiastes Iuuenal. Sat. 1. 104. Mesopotamini, inquit, homines effrenatae libidinis sunt in utroque sexu, ut Sallustius meminit. & Cedrenus ex Caesario Gregorii Magni fratre: Chaldaeorum & Babyloniorum leges plene sunt impudicitiae atque turpitudinis. Quo pertinet & domesticum Berosi testimonium, qui eo ipso tempore vixit, quo urbem eam occupauit Alexander: *Ἐν αὐτῆς ἀπικνωσ, ἀεὶσε τῆς ἡγῆας*. Alexander Polyhistor apud Eusebium, eum Berosi locum recitat: ubi & de Belo multa fabulatur. Haud procul ab hoc more abfuerunt Lacedaemonii, quibus Lycurgus, si quis femina coniugium auersaretur, ac nihilominus praestantium liberorum cupidus esset; lege permisit, ut quancunq; secundam & indolis generose confexisset, eius marito persuasione suam in sententiam adducto, ita deinde prolem ex ea procrearet. Xenoph. in Laced. repub. Tertullianus autem in Apolog. cap. 39. commune hoc facit gentium crimen. Omnia, inquit, indiffereta sunt apud nos, praeter uxores. In isto consortium soluimus, in quo solo ceteri homines consortium exercent, qui non amicorum solummodo matrimonia usurpant, sed & sua amicis patientissime subministrant; ex illa, credo, maiorum & sapientissimorum disciplina, Graeci Socratis, & Romani Catonis, qui uxores suas amicis communicauerunt, quas in matrimonium duxerant liberorum causa & alibi creatorum. nescio quidam an inuitas, quid enim de castitate curarent, quam mariti tam facile donauerant? O sapientiae Atticae, o Romanae grauitatis exemplum. Leno Philosophus. & Censor. Vbi constat eruditissimum scriptorem maiori Catoni tribuere, quod Lucanus 2. 331. & alii, minori. Sed & Hercules Megaram uxorem suam nuptum dedit Iolao. Plutarch. Erot. cap. XII. qui & cap. XXIII. narrat uxores prostituentium exempla. Vide Zvingeri theatr. pag. 3462. f. Dedecus autem illud Lenocinii iure civili interdictum est, & L. Iulia coërectur.

CONVIVALES LYDI) Vide Briffon. lib. 1. pag. 67. & deinceps. Curtium 6, 2, 5. Nicobule scripsit, Athenæo 12, 9. referente, de Alexandro, *ἐν πύργῳ τῷ δειπῶν μὲν τῶν οὐκ ἀποκτείνων τῶν ἀλλοτρίων ἑστῶν τῆς βασιλείας*. In cena muscos ac ludiones concrariatores Regem oblectare studuisse.

REGIBVS) Malebat Sebis. regibus. Sed illud antepono. Mouit illum, credo, quod putaret vnum tantum fuisse Persis regem, non plures simul. Hoc tamen nihil obstat, quo minus de pluribus sibi subinde succedentibus Curtius accipiat. Quin & nihil absurditatis habuerit interpretari haec de aëo Curtii, ut complura alia hoc capite. Eius igitur aëo, quamquam vnus cum suprema auctoritate esset, quem ideo regem regum vocatum fuisse apparet, multi tota Perside fuerunt reges: latius sumpto Persidis vocabulo, ut fecit Eusebius, qui omnes circumuicinas prouincias hac appellatione complectitur. In ea igitur numerata sunt regna duodeuiginti, tempore Plinii, apud ipsum 6, 25. Et sane sub ipso Dario, quantum aberat ut praefecti eius reges dicerentur? Ipse supra 4, 14, 22. *Duces vestros regum instar*. De potentia Bessi & Nabartanis mox 5, 10, 3. mira narrantur.

5, 1, 38. **PUBOREM PROFANANT**) Contra morem hunc de testandum multa grauius & erudite dixit Philippus Camerarius subcisu. 1, 34. Quem citat, & adductis aliorum auctorum locis locupletat Henricus Salmuth in Pancirolli res deperditas loco, de *Theomis aut balneis*, ubi insectantur etiam foedam illam consuetudinem, qua nonnullis locis viri feminaeque promiscue lauantur. quam non ita pridem salubri decreto sustulit ex urbe sua Argentoratensis Senatus. Sane apud maiores nostros foeminae, ab illustrissimo scriptore Romano honorificentissimum reportarunt testimonium: *Septa pudicitia agunt, nullis spectaculorum illecebris, nullis conuiuorum irrationibus corrupta*. Tacit. Germ. 19, 1.

FIRGE

VIRGINVM QVE) Nihil video obfarcire in re manifesta, quin recipiam emendationem indubitatam Cl. Barthii, quam proposuit Aduersar. 52, 16. cum antea legeretur, *virorumque, apud quos &c.* Et ne quem moueat *virginum* cum morem esse non posse, quin statim indignæ sint hac appellatione; notandum est id verbi non semper integritatem adspicere, sed notare tantum *statum & sexum*, vt obseruat Seruius ad Virg. *Æn.* 1, 497. puellas innuptas, vt nostras *Jungfrauen* & Gallorum *filles*. adeo vt Iustinus 1, 3, 2, appellet *virgines*, quas modo *scoria* vocauerat. Quin apud Virgil. *Ecl.* 6, 47. *Virgo* appellatur Paphia, quamuis nupta esset, & iam liberos enixa. quomodo & *puella* vocem non raro repetiri, alio loco notauimus.

COMITAS) Videtur & huc respexisse Minutius Felix Octauio, vbi sic inter alia: *Ista enim impudicitia eorum forsitan sacra sint, apud quos sexus omnis membris omnibus profat, apud quos tota impudicitia vocatur urbanitas.* Loccenius. Adde Zvvingertheatr. pag. 2852. f. 2.

5, 1, 40. **D.**) Infra 7, 1, 40. leges *DC. preferimus huius loci scripturam propter auctoritatem Diodori 17, 65.*

EIVSDEM GENERIS) Videtur illud dicere, gentilium & cognatorum turmas etiam in exercitu Meceдонico Alexandri fuisse. Nisi verius & simplicius eiusdem generis dici existimemus, eiusdem generis Meceдонici equites, vt frustra de illius loci sententia aliter senserit vir doctus, apud Vegetium 2, 2. Hæc Colerus Taciti *Germ.* 7, 3. Recte. Genus enim hic non familiam, aut cognationem sonat, sed totam gentem complectitur. Sic apud Sallust. *Cat.* 39, 4. *Lentulus sollicitabas &c. neque solum eius, sed cuiusquomodolibet generis hominum, quod modo bello vni foret.* Quo exemplo firmissime stabilitur mea coniectura in *Hirt. de bel. Afr.* cap. 19. pro his verbis: *legiones conscripte ex cuiusquomodolibet generis amplius XII. millibus.* legendum: *leg. conscr. ex cuiusquomodolibet generis militibus, amplius XII.* Video tamen non hunc Curtii locum in animo fuisse Stevvechio, quem Colerus arguit: sed alium infra 5, 2, 6.

5, 1, 41. **CUSTODIAM CORPORIS**) Haud tamen hi miscendi cum aliis Somatophylacibus, Ptolemæo, Leonnato &c. Hi enim iam pridem ex illo pueros censu exempti, post magnarum rerum experimenta, in virtutis præmium inter maiorum gentium Somatophylacas, siue corporis custodes, vt Curtius vocat cooptati sunt. Clarissimum id, nam alia sciens prætereo; ex Aristobulo apud Arrian. 6, 5, 9. vbi tradit: *Alexandrum Peucestam in corporis sui custodem adscripsisse, quem quidem iam Persidis satrapam constituere decreuerat, sed antequam illi satrapatum deferret, ne hoc quidem honore fideique testimonio carere eum voluit, ob eximiam eius operam apud Mallas præstitam.* Fuisse autem illi tunc temporis septem corporis custodes, Leonnatum Antei, Hephæstionem Amyntoris, Lysimachum Agathocles, Aristonum Pisai filium: hos Pellæos. Perdiccam Oronis ex Orestide, Ptolemæum Lagi & Pythonem Crauæ F. Eordenses: Octauum vero iis accessisse Peucestam qui Alexandrum seuto suo protexerat. Vbi vides in hac classe neminem fuisse præter summos amicorum. Illa autem numerosior corporis custodia, vt functionis plus habebat, ita longissime infra hanc dignitatem erat, immo huius aliarumque similium *seminarium*, vt vocatur hic, & infra 8, 6, 6.

5, 1, 43. **PRÆTORES**) *Στατάρχες*, vt vocat Diod. 17, 64. qui nimirum præfessent militibus: vt Mazæus Satrapa provincialibus. Sic postea sub Imp. Rom. quædam prouinciæ simul præfides, atque ducem habuere. Aliud igitur est hoc loco *Prator*, aliud *Satrapa*. Aliud etiam *Ὁρχηγεύς*, quem male cum *Στατάρχη* confundit Interpret Arriani 3, 3, 20. Vbi refert similiter ordinatas Susis res: *Abulite homine Persa Satrapa Susianis relicto, Mazæoque vno ex sociis præfessente præsidy arcis & Archelao Theodorio F. constituto.* debuerat: *Maz. vno ex soc. præf. præsidy arcis, & Arch. Th. F. prætoræ consili.*

constituit. Isti praesidiorum praefecti à praetoribus haud aliter differebant, quam in Gal-
liis hodie arcium atque oppidorum à Rege constituti praefecti, à ducibus toti provin-
ciae praepositis.

ET CIVITATI) Nihil absenti habet haec lectio, sed nescio quomodo
praepaetalia: Et Cilicia, siue, ut ex Diod. 17, 64. Bongarsius emendabat, ad Ciliciam.
Quid si sic legas, qui regionib. à Babylonia ad Ciliciam praesent. Ex qua abbreviacione
vltatissima per facile nasci potuit illud, regioni Babylonia. Sic enim sane Diod. Apol-
lodoro Amphipolite, & Meneti Pollao Babyloniae & Satrapiarum ad Ciliciam usque admi-
nistracionem (evidentius, in telam) commisit. Nec leue argumentum est, quod, tradente
Arriano 3, 4, 13. Alexander Theffalis equitibus domum remisit, Meneti per literas
mandat, ut quom ad mare peruenerint, nauibus in Eubaam transuehendos curvet. Quae qui-
dem res proprie ad Ciliciam spectat, ad Babyloniā neutiquam. Legimus quidem
supra 4, 5, 9. Ciliciam Socrati traditam: & apud Arrian. 2, 3, 2. Balacrum Nicanoris P.
Ciliciae Satrapam: sed interim multa potuerunt mutari. Potuit & ille Satrapa Ciliciae
manere, sicut alias quoque regiones proprios habuisse Satrapas consentaneum est; illi
autem duo maius adhuc quoquo adissent, in illo tractu imperium habuisse. ut Germa-
nicus apud Tacit. 2, 43, 2. Sed omnem omnino dubitationem praecidit Arrian. 3, 3, 20.
vbi disertis verbis ὑπάρχοντι siue praetorem Syriae, Phaniciae, & Ciliciae vocat Menetem.
Atque hanc dispositionem etiam successores eius serualle apparet. Nam Maccab. 2, 8,
8. legitur Ptolemaus dux Caesariae, & Phanicis, & 2, 3, 5. Apollonius, qui locus in Epi-
tome temporum, subiuncta Eusebio, sic citatur: καὶ ἰσθμὸν πρὸς Ἀπολλωνίου τὸν Συ-
ριακοῦ, καὶ Φοίνικος, καὶ Κιλικίας στρατηγὸν ὑπάρχοντα χρημάτων καὶ τὰ λοιπὰ.

MENETEM) Sic scribo cum Acidalio à recto Menes. Clarum id ex
Graecis, qui de hoc homine scripserunt. Porro tunc accidisse videri potest quod nar-
rat Plinius 9, 8, 10. de puero in Iaslo delphino vehi solito, quem postea Alex. Magnus
Babylone Neptuni sacerdotio praefecit, amorem illum numinis propitium fuisse interpretatus.
Quo tempore inter sacerdotes Beli fuit Berofus historicus, ut ex ipsius fragmento con-
stat, quod apud Eusebium legitur.

5, 1, 44. EX PECUNIA) Numeravit Alex. sub signis equitum 7000.
peditum 40000. quando dimicauit cum Dario. demus ergo equitum Macedonum
fuisse 3500. totidemque peregrinorum. Denarius decem assibus, vnde & nomen ac-
cepit, permutabatur, hoc est, quatuor sestertis numis, siue duobus victoriatis, quos
barbari Βαζιος dicunt. Erit ergo Denarius ex primo Romanorum precio, octo cru-
ciferi. Singulis ergo Macedonibus equo bellantibus cedebant 80. aurei germani, qui
in 3500. ducti, efficiunt 28000. peregrinis 65. quae in sorte excrefunt ad 17500 sum-
ma equitibus data 45500. peditibus singulis 25. aurei, qui in 40000. ducti, summam
reddunt 1000000. tota summa equitibus & peditibus data, 1045000. aureorum fuit.
Quantum vero auri è gazophylacio Babylónico exhauferit ipse rex, prodidit nemo. Ra-
derus.

STIPENDIUM) Non autem stipendium id fuit, sed donum, ut ratio,
& Diodor. 17, 64. docent. Accepit igitur hoc loco stipendium Curtius pro volunta-
ria largitione? an errore & inaduertentia quadam stipendium fecit, quod liberalitas
erat?

5, 2, 1. SATRAPENE) Hanc etsi nec apud Marcianum &c. nec
quenquam alium legam: & Glareanus omnino Sitacemem (quam regionem plerique
omnes laudant, & hic Diodor. 17, 65. pro Satrapene ponit) rescribendum: Satrapenem
tamen apud Polybium & Plutarchum in vita Luculli legi putant, quos Satrapenes appel-
lat Plutarchus, cuius locum quem Ortelius laudat, nondum reperi. Polybius lib. 5. Sa-
trapis